

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัยของประชาชนในชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร อีกทั้งความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากนี้เพื่อศึกษาถึงโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัย ทั้งปัจจัยทางตรงและทางอ้อม โดยวิธีดำเนินการวิจัยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้ความสนใจพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัยของประชาชนในชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ อายุ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกทางด้านสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัย การรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัย ความตั้งใจในการมีพฤติกรรมรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัย และพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัย การศึกษาเพื่อหาข้อมูลดังกล่าวโดยการสร้างแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน จากนั้นนำไปแจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐานต่างๆ ของตัวแปร ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษา และทำการวิเคราะห์โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พสกาศัยระหว่างโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากนั้นทำการปรับแก้โมเดลเพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ปัจจัยที่ศึกษายึดตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกทางด้านสุขภาพ และทฤษฎีความตั้งใจในการปฏิบัติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

เป็นประชาชนกลุ่มอายุต่างๆที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักหรือแฟลต ระหว่างเดือนตุลาคม 2550 ถึง เดือนมีนาคม 2551 จำนวนทั้งสิ้น 67,315 คน (สำนักงานเขตคลองเตย. 2546) (ประมาณจากประชากรทุกกลุ่มอายุซึ่งมีจำนวน 79,315 คน)

กลุ่มและขนาดตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทำโดยการสุ่มแบบเป็นลำดับขั้น (Multistage Random Sampling) สุ่มโดยการจับสลากศึกษาจำนวน 20 ชุมชน ชุมชนละประมาณ 15-30 หลังคาเรือน จากนั้นสุ่มแต่ละหลังคาเรือนอย่างง่ายตามตำแหน่งที่ตั้งให้กระจายทั่วชุมชน ทั้งนี้ผู้อยู่อาศัย 1 หลังคาเรือน จะได้รับแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ (เฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป)

ขนาดตัวอย่าง เพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (วิลโล กุศลวิศิษฎ์กุล. 2528)

$$n = \frac{Z^2 \alpha_2 N Q_x^2}{Z^2 \alpha_2 Q_x^2 + Nd^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร (67,315 คน)

Z = ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ $\alpha/2 = .025$ $Z = 1.96$

Q_x^2 = ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย

จากประชากร 30 ราย = $(9.22)^2$

d = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นในการประมาณค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย = $.1Q = 0.92$

คะแนน

แทนค่าในสูตรจะได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{(1.96)^2 (67,315) (9.22)^2}{(1.96)^2 (9.22)^2 + (67,315)(0.92)^2} \\ &= \frac{21,982,943}{57,301} = 383.63 = 383 \end{aligned}$$

เพื่อลดความคลาดเคลื่อนผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดตัวอย่างให้มากขึ้นและเป็นจำนวนเต็ม โดยกำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 500 คน

นอกจากการคำนวณข้างต้น ขนาดตัวอย่างที่ได้ยังเป็นไปตามข้อเสนอแนะของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่มีผู้เสนอแนะว่า ขนาดตัวอย่างที่นำมาศึกษาควรมีประมาณ 20 คน ต่อ 1 ตัวแปรที่ศึกษา สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 8 ตัวแปร ดังนั้นขนาดตัวอย่างจึงควรมีอย่างน้อย 160 คน แต่เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างให้มากขึ้นเป็น 500 คน (Kline. 1998 : 112)

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มโดยวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ตามลำดับดังนี้

1. กัดเลือกชุมชนในเขตคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยการจับสลากให้ได้ 20 ชุมชน จากจำนวนทั้งสิ้น 41 ชุมชน ชุมชนที่สุ่มได้ ได้แก่ ชุมชนลืออก 1-2-3 ชุมชนลืออก 4-5-6 ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ ชุมชนบ้านกล้วย ชุมชนสวนไทร ชุมชนสวนอ้อย ชุมชนริมคลองวัดสะพาน ชุมชนโรงหมู ชุมชนร่มเกล้า ชุมชนริมคลองพระโขนง ชุมชนหัวโค้ง ชุมชนเล็กเที่ยง ชุมชนพัฒนาใหม่ ชุมชนร่วมใจสามัคคี ชุมชนแฟลต 23-24 ชุมชนอาคารทรัพย์สิน 26-7 ชุมชนเจริญสุข ชุมชนวัดคลองเตยใน 1 ชุมชนวัดคลองเตยใน 2 และชุมชนริมทางรถไฟสายท่าเรือ

2. แจกแบบสอบถามให้แก่ประชาชนที่อาศัยในแต่ละหลังคาเรือนของแต่ละชุมชน ที่เป็นตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ชุมชนละประมาณ 15-30 หลังคาเรือน การแจกจะสุ่มให้กระจายทั่วบริเวณต่างๆ ของแต่ละชุมชน ทั้งนี้ผู้ที่อยู่อาศัย 1 หลังคาเรือน จะได้รับแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ (เฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป) ทั้งนี้แบบสอบถามที่แจกคิดเป็นร้อยละประมาณ 0.74 ของประชากรในชุมชนนั้นๆ (เนื่องจากแต่ละชุมชนมีจำนวนประชากรที่แตกต่างกัน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ส่วน คือ

1. ด้านชีวสังคม
2. ความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย
3. การรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย
4. ความเชื่ออำนาจภายใน-นอกคนด้านสุขภาพ
5. การสนับสนุนทางสังคม
6. ความตั้งใจในการมีพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย

7. พฤติกรรมการรักษาสุขภาพibalสิ่งแวดล้อมที่พัคอาศัย

เครื่องมือดังกล่าวมีรายละเอียดการสร้าง เกณฑ์การให้คะแนน และการหาคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านชีวิตสังคม

แบบสอบถามทางด้านชีวิตสังคมเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (การศึกษา รายได้ ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย) ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การเข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านสุขภาพ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ โดยเพศ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การเข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านสุขภาพ ประเมินจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการบรรยาย ส่วนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ประเมินโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

ในการวัดเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยไม่ได้รวมอาชีพไว้ในกลุ่มของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการศึกษาจำนวนมากพบว่า ตัวแปรอาชีพไม่ได้แสดงถึงการมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี และไม่สามารถวัดได้อย่างแน่นอนว่า บุคคลอาชีพใดจะมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่ากัน ดังนั้นอาชีพของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามจึงใช้ในการบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ดังนั้นจึงมีเพียงตัวแปรสังเกตเพียง 3 ตัวแปร ที่นำมาวิเคราะห์สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การศึกษา รายได้ และความเพียงพอของค่าใช้จ่าย เท่านั้น

ผู้วิจัยเคยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) ด้วยการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลการวัดของตัวแปรสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (ตัวแปรแฝง) จากตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ การศึกษา รายได้ และความเพียงพอของค่าใช้จ่าย (ตัวแปรสังเกต) พบว่าโมเดลไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (บึงอร ฉางทรัพย์, 2549) ดังนั้น ในการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาสุขภาพibalสิ่งแวดล้อมที่พัคอาศัย จึงไม่ได้แยกตัวแปรสังเกตในกลุ่มตัวแปรแฝงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากความไม่กลมกลืนของโมเดลการวัดที่เคยศึกษาไว้ดังกล่าว

ค่าคะแนนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 4-22 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 17.60
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	13.42 - 17.60
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	9.02 - 13.41
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	6.82 - 9.01
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 6.82

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

- รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่าน.....บาท/เดือน
- ครอบครัวของท่านมีรายได้รวมกันทั้งหมด เพียงพอต่อการใช้จ่ายอย่างไร
() 1. เพียงพอ () 2. เพียงพอและเหลือเก็บ () 3. ไม่เพียงพอ
- ท่านมีปัญหาสุขภาพอะไรบ้าง.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ โดยยึดตามเนื้อหาของพิชิต สกุศลพราหมณ์ (2531) โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นจะครอบคลุมตามการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านสรีรวิทยา 2) ความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา 3) การป้องกันโรค และ 4) การป้องกันอุบัติเหตุ โดยเป็นคำตอบถูก ผิด จำนวน 9 ข้อ และเลือกตอบจำนวน 11 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน

การประเมินความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย ประเมินจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

ค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย มีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 0-20 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 16.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	12.20 - 16.00

ระดับปานกลาง (ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	8.20 – 12.19
ระดับน้อย (ระหว่างร้อยละ 21-40)	คะแนนที่ได้	4.20 - 8.19
ระดับน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ 21)	คะแนนที่ได้	< 4.20

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

คำถาม	ถูก	ผิด
1. ภายในบ้านไม่ควรมีอากาศระบายมากเกินไป		
2. การที่แสงส่องภายในบ้านไม่ทำให้เชื้อโรคตาย		
3. เสียงดังมากเกินไปอาจทำให้การได้ยินผิดปกติได้		

1. ลักษณะบ้านเช่นใด มีความเสี่ยงต่อการติดโรคมากที่สุด

- 1 บ้านที่ไม่มีห้องนอนเป็นสัดส่วน 2 บ้านที่ไม่มีส้วมใช้ ต้องถ่ายตามพื้นดิน
- 3 บ้านชั้นเดียวที่อยู่ติดพื้นดิน 4 ไม่ทราบ

2. อาหารประเภทใดไม่ควรรับประทาน

- 1 ผักสด 2 แหนมดิบ 3 ชูชิ 4 น้ำประปา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย

แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย (บังอร ฉางทรัพย์. 2551) ประกอบด้วยข้อคำถาม 1) การรับรู้ความรุนแรงจากการมีสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยที่บกพร่อง และ 2) การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการมีสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่บกพร่อง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงที่ตนเองจะได้รับหากมีการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่บกพร่อง ทั้งทางสรีรวิทยา จิตวิทยา การป้องกันโรค และการป้องกันอุบัติเหตุ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยสร้างข้อความ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก กล่าวคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก และข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีลักษณะข้อความทางด้านบวก (ความคิดเห็นสอดคล้องกับประโยชน์บอกเล่าของคำถาม ได้แก่ข้อคำถามที่ 1,2,5,7,8,13,14,15,16,18,20) และข้อความทางด้านลบ (ความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับประโยชน์บอกเล่าของคำถาม ได้แก่ ข้อคำถามที่ 3,4,6,9,10,11,12,17,19) โดยกำหนดระดับความหมายและเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือ

ความรู้สึของผู้ตอบมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือ

ความรู้สึของผู้ตอบ

ไม่แน่ใจ	หมายถึงข้อความในประโยคนั้น ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าตรงกับ
ไม่เห็นด้วย	ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเอง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็น หรือ ความรู้สึกของผู้ตอบเป็นส่วนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึงข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือ ความรู้สึกของผู้ตอบเลย

มีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5 คะแนน

ค่าคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพที่פקอาศัยจะมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 20-100 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 80.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	61.00 – 80.00
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	41.00 – 60.99
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	31.00 - 40.99
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 31.00

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

- การอยู่ในอุณหภูมิที่เหมาะสมจะทำให้รู้สึกสบาย
- ควรปิดบ้านให้มิดชิด เพื่อป้องกันฝุ่นละออง
- เพื่อนบ้านมีส่วนสำคัญที่ทำให้เรามีความสุข
- น้ำดื่มที่ไม่สะอาดจะทำให้เกิดผลดีต่อร่างกายเพราะทำให้เกิดการขับถ่ายที่ดีขึ้น

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคนทางด้านสุขภาพ

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของ กาญจนา ปฎิยุทธ (2541) ซึ่งดัดแปลงจากแบบวัดของเบอร์แมน และเบอร์แมน (Berman and Berman. 1991) โดยสุริย์ กาญจนวงศ์ เป็นผู้แปล แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และความเชื่ออำนาจภายนอกตนด้านสุขภาพ (สุริย์ กาญจนวงศ์ ได้ศึกษาปัจจัยบางประการทางจิตวิทยาที่มีผลต่อความเครียดของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในประเทศไทย (กรณีศึกษาที่จังหวัดลำปาง) จำนวน 240 ราย ข้อคำถาม 10 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.82 ส่วนการศึกษาของกาญจนา ปฎิยุทธ เกี่ยวกับค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและอำนาจแห่งตนในการควบคุมทางสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 163 ราย ได้ดัดแปลงข้อคำถามรวมเป็น 13 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.64) ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพของกาญจนา ปฎิยุทธ มาใช้ในการศึกษา เนื่องจากเป็นข้อคำถามทางด้านสุขภาพเช่นเดียวกันกับการศึกษาคั้งนี้

แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพ ประกอบด้วยคำถาม 13 ข้อ เป็นคำถามด้านบวก (ความเชื่ออำนาจภายในตน) 6 ข้อ (ข้อคำถามที่ 1-6) และคำถามด้านลบ (ความเชื่ออำนาจภายนอกตน) 7 ข้อ (ข้อคำถามที่ 7-13) เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ลำดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือ
ความรู้สึของผู้ตอบมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความคิดเห็นหรือ
ความรู้สึของผู้ตอบ

ไม่แน่ใจ หมายถึงข้อความในประโยคนั้น ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าตรงกับ

กับ

ความคิดเห็นหรือความรู้สึของตนเอง

ไม่เห็นด้วย หมายถึงข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็น หรือ
ความรู้สึของผู้ตอบเป็นส่วนมาก

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือ
ความรู้สึของผู้ตอบเลย

เกณฑ์การให้คะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความ ดังนี้

ข้อความที่วัดการควบคุมภายในตน			ข้อความที่วัดการควบคุมภายนอก		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน	1	คะแนน	
เห็นด้วย	4	คะแนน	2	คะแนน	
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน	3	คะแนน	
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน	4	คะแนน	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน	5	คะแนน	

ค่าคะแนนความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 13-65 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 52.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	39.65 – 52.00
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	26.65 – 39.64
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	20.15 – 26.64
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 20.15

การประเมินความเชื่ออำนาจภายใน-นอกตนด้านสุขภาพ ประเมินจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง อย่างไรก็ตามในการวัดความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนทางด้านสุขภาพ ผู้วิจัยไม่ได้ทำการแยกองค์ประกอบของการวัดตัวแปรดังกล่าว เนื่องจากในการวัดความเชื่ออำนาจภายใน-นอกตนด้านสุขภาพนั้นข้อคำถามทั้งด้านบวกและด้านลบจะมีความเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

- ถ้าท่านปฏิบัติตัวทางสุขภาพได้ถูกต้อง ท่านจะมีสุขภาพดี
- สุขภาพของท่านจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการทำงานของตัวท่านเอง
- คนเราป้องกันเจ็บป่วยได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม

แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมเป็นแบบสอบถามที่ยึดตามแนวคิดของแคพเพลน (Caplan, 1976 : 39-42) ประกอบด้วยการสนับสนุนทางสังคม จำนวน 19 ข้อ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ จำนวน 7 ข้อ ด้านสิ่งของ แรงงานและบริการ จำนวน 6 ข้อ และด้านข้อมูลข่าวสารจำนวน 6 ข้อ เป็นคำถามแบบประมาณค่า 5 ถ้าดับคือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย ไม่จริง

จริงมากที่สุด หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดกับผู้ตอบมากที่สุด

จริงมาก หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดกับผู้ตอบมาก

จริงปานกลาง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดกับผู้ตอบปานกลาง

จริงน้อย หมายถึงข้อความในประโยคนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดกับผู้ตอบน้อย

ไม่จริง หมายถึงข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดกับผู้ตอบ

มีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
จริงมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริง	1 คะแนน	5 คะแนน

ค่าคะแนนการสนับสนุนทางสังคมมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 19-95 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 76.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	57.95 – 76.00
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	38.95 – 57.94
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	29.45 – 38.94
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 29.45

การประเมินการสนับสนุนทางสังคม ประเมินจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (บังอร ฉางทรัพย์, 2549) ด้วยการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลการวัดของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมด้วยตัวแปรสังเกต 3 ตัว คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านสิ่งของแรงงานและบริการ และการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าโมเดลไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นในการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมผู้วิจัยจึงไม่ได้แยกตัวแปรสังเกตในกลุ่มตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมเนื่องจากความไม่กลมกลืนของโมเดลการวัดดังกล่าว

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

- เมื่อท่านมีปัญหาไม่สบายใจ จะมีบุคคลที่แสดงความห่วงใย เห็นอกเห็นใจท่านและรับฟังเรื่องของท่าน
- ยามปกติท่านจะได้รับการดูแลเอาใจใส่และเยี่ยมเยียน
- เมื่อท่านมีปัญหาด้านการเงิน จะมีผู้ช่วยเหลือท่านได้

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามความตั้งใจในการมีพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย

เป็นข้อคำถามที่วัดความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นก่อนการมีพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย เป็นการแสดงถึงความเฉพาเจาะจงและชัดเจนอย่างแน่วแน่ที่จะมีการปฏิบัติหรือเป็นเจตนาที่บุคคลจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย ประกอบด้วยความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านสรีรวิทยา เช่น มีการระบายอากาศที่เหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ ปราศจากเหตุรำคาญจากเสียง และมีพื้นที่เพียงพอ เป็นต้น 2) ความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา เช่น ความเป็นส่วนตัว ความสง่างาม ความสะอาดและความสะดวกสบาย เป็นต้น 3) การป้องกันโรค เช่น การมีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาด การกำจัดสิ่งขับถ่ายของร่างกาย การกำจัดขยะ การกำจัดน้ำเสีย และการเก็บรักษาอาหาร ที่ถูกต้อง เป็นต้น และ 4) การป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การป้องกันอัคคีภัย และความปลอดภัยจากโจร ผู้ร้าย เป็นต้น ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถาม 20 ข้อ โดยยึดเนื้อหาตามพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยข้างต้น เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก และข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีลักษณะข้อความทางด้านบวก (ความคิดเห็นสอดคล้องกับประโยชน์บอกเล่าของคำถาม) ทั้งหมด โดยกำหนดระดับความหมายและเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	หมายถึงข้อความในประโยคนั้นผู้ตอบตั้งใจที่จะปฏิบัติมากที่สุด
มาก	หมายถึงข้อความในประโยคนั้นผู้ตอบตั้งใจที่จะปฏิบัติมาก

ปานกลาง	หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นผู้ตอบตั้งใจที่จะปฏิบัติปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นผู้ตอบตั้งใจที่จะปฏิบัติน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นผู้ตอบตั้งใจที่จะปฏิบัติน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนในทุกคำตอบเป็นลักษณะข้อความเชิงบวกทั้งหมด การให้คะแนน 1 ถึง 5 คะแนน จากมาตรวัด น้อยที่สุด-มากที่สุด ดังนั้นค่าคะแนนความตั้งใจในการมีพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพที่ฟักอาศัย ค่าคะแนนความตั้งใจในการมีพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่ฟักอาศัยมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 20-100 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 80.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	61.00 – 80.00
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	41.00 – 60.99
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	31.00 - 40.99
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 31.00

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

ท่านมีความตั้งใจจะทำอะไรต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

- ปลุกต้นไม้ภายในบ้าน
- ตรวจตราการรั่วซึมของท่อน้ำ
- รักษาความสะอาดของภาชนะใส่อาหาร
- เก็บยาให้ห่างไกลจากเด็ก
- เสนอซื้อเครื่องดับเพลิงประจำชุมชน

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่ฟักอาศัย

เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในการควบคุมปัจจัยต่างๆภายในที่ฟักอาศัยที่อาจทำให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยพฤติกรรมกรรมการรักษาสุขภาพที่ฟักอาศัยนั้น ได้สร้างข้อคำถามยึดหลักตามเนื้อหาของ พิชิต สกุตพรหมณ์ (2531) โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นจะครอบคลุมตามการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านสรีรวิทยา เช่น มีการระบายอากาศที่เหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ ปราศจากเหตุรำคาญจากเสียง และมีพื้นที่อย่างเพียงพอ เป็นต้น 2) ความต้องการพื้นฐานทางด้าน

จิตวิทยา เช่น ความเป็นส่วนตัว ความสง่างาม ความสะอาด และความสะอาดสบาย เป็นต้น 3) การป้องกันโรค เช่น การมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด การกำจัดสิ่งขับถ่ายของร่างกาย การกำจัดขยะ การกำจัดน้ำเสีย และการเก็บรักษาอาหารที่ถูกต้อง เป็นต้น และ 4) การป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การป้องกันอัคคีภัย และความปลอดภัยจากโจร ผู้ร้าย เป็นต้น ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยในระยะเวลา 1 เดือน โดยการใช้แบบสอบถามให้เลือกตอบว่าในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า 5 ลำดับ ได้แก่ ไม่ทำเลย 1-3 ครั้ง 4-9 ครั้ง 10-20 ครั้ง และ 21-30 ครั้ง โดยกำหนดระดับความหมายและเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ไม่ทำเลย	หมายถึง	ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติเลย
1-3 ครั้ง	หมายถึง	ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้ตอบปฏิบัติ 1-3 ครั้ง
4-9 ครั้ง	หมายถึง	ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้ตอบปฏิบัติ 4-9 ครั้ง
10-20 ครั้ง	หมายถึง	ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้ตอบปฏิบัติ 10-20 ครั้ง
21-30 ครั้ง	หมายถึง	ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้ตอบปฏิบัติ 21-30 ครั้ง

เกณฑ์การให้คะแนน 1 ถึง 5 คะแนน จากมาตรวัด ไม่ทำเลย จนถึงมาตรวัด 21-30 ครั้ง ตามลำดับ ดังนั้นค่าคะแนนพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย มีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 20-100 คะแนน

ค่าคะแนนพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยมีค่าคะแนนรวมตั้งแต่ 20-100 คะแนน

การแปลผลคะแนน

ระดับดีมาก	(มากกว่าร้อยละ 80)	คะแนนที่ได้	> 80.00
ระดับดี	(ระหว่างร้อยละ 61-80)	คะแนนที่ได้	61.00 – 80.00
ระดับปานกลาง	(ระหว่างร้อยละ 41-60)	คะแนนที่ได้	41.00 – 60.99
ระดับน้อย	(ระหว่างร้อยละ 31-40)	คะแนนที่ได้	31.00 - 40.99
ระดับน้อยมาก	(น้อยกว่าร้อยละ 31)	คะแนนที่ได้	< 31.00

ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

- เปิดพัดลมระบายอากาศในบ้านถ้ารู้ สึกว่าบ้านอับเกินไป
- ส่งเสียง หรือทำกิจกรรมที่มีเสียงดัง
- ระวังเรื่องความสะอาดของอาหาร

การตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2-7 ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย การรับรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย ความเชื่ออำนาจภายใน-นอกคนทางด้านสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม ความตั้งใจในการมีพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย และพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมของกลุ่มคำถามที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรที่ศึกษา วิเคราะห์จากงานวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษาในตัวแปรเดียวกัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และองค์ประกอบเชิงยืนยันจากการศึกษาในอดีต

3. หาความยากง่ายและอำนาจการจำแนก (Difficulty and Discrimination) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ส่วนของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย นำไปทดลองใช้กับประชาชนในชุมชนคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ด้วยค่าดัชนีสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบเซรียล (Point biserial correlation) ทำการคัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายระดับปานกลาง (ค่าความยากง่ายควรมีค่าระหว่าง 0.20-0.80) และมีค่าอำนาจการจำแนกสูง (ค่าอำนาจการจำแนกควรมีค่าระหว่าง 0.20-1.00) ไว้จำนวน 20 ข้อ (จากข้อทดสอบ 30 ข้อ) โดยข้อคำถามที่เลือกไว้มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.17-0.44 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39-0.92

4. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ได้แก่แบบสอบถามรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเตอร์ ริชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538) ส่วนแบบสอบถามส่วนที่ 3-7 ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย ความเชื่ออำนาจภายใน-นอกคนทางด้านสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม ความตั้งใจในการมีพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย และพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย ใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha-coefficient) (Cronbach. 1970 : 161) จากนั้นทำการตัดข้อคำถามที่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรักต์ต่ำออก (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรักต์ของข้อคำถามที่มีความเชื่อมั่นสูงควรมีค่าเข้าใกล้ 1) ภายหลังจากการตัดข้อคำถามแล้ว นำแบบสอบแต่ละส่วน และแบบสอบถามทั้งฉบับมาทำการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบรักต์อีกครั้ง พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94 แบ่งได้เป็น แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย (20 ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.63 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พื้กอาศัย (20 ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.70 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายใน-นอกคนด้านสุขภาพ (13

ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.60 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (19 ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.83 แบบสอบถามความตั้งใจในการมีพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย (20 ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.89 พฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย (20 ข้อ) มีค่าเท่ากับ 0.92 โดยจะเห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบร็คของแบบสอบถาม มีค่าเป็นบวกและเข้าใกล้ 1 แสดงว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีความเชื่อมั่นค่อนข้างดีและสามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 3) ขั้นตอนการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 พัฒนาเครื่องมือในการวิจัย โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย อีกทั้งประสบการณ์จากการสังเกตข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้เคยทำการวิจัยในชุมชนที่ศึกษามาก่อนหน้านี้ ทำการทบทวนบริบทและและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตั้งข้อคำถามที่ใช้ในเครื่องมือที่งานวิจัยในประเด็นของการสุขภาพที่พักอาศัยและเหมาะสมกับลักษณะของชุมชนแออัด จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพด้านต่างๆ เมื่อตรวจสอบเรียบร้อยแล้วทำการปรับปรุง และจัดพิมพ์แบบสอบถาม

1.2 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตคลองเตย องค์กรพัฒนาเอกชน นักพัฒนาชุมชน กรรมการชุมชน มูลนิธิ และโรงเรียนภายในชุมชน เป็นต้น เพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลในการทำวิจัยโดยนำเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินการต่อไป

1.3 เตรียมบุคลากร ผู้วิจัยทำการติดต่อผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจำนวน 5 ท่าน โดยทำการนัดประชุมชี้แจงรายละเอียดของการเก็บข้อมูลในการวิจัย โดยทั้งหมดเป็นครู และคณะกรรมการในชุมชน

1.4 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มประชาชนที่อยู่อาศัยใน 20 ชุมชน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ทำการแจกแบบสอบถามให้แก่ประชาชนโดยการสุ่มแบบง่าย ในช่วงเดือนตุลาคม 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551 โดยแจกพยายามแจกแบบสอบถามให้กระจายทั่วชุมชน และทำการเก็บแบบสอบถามคืนในสัปดาห์ถัดไปภายหลังจากการแจกแบบสอบถาม โดยแจกแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 600 ฉบับ ใน 20 ชุมชน ที่ได้จากการสุ่ม

2.2 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกฉบับ คัดเลือกเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น จำนวน 500 ฉบับ

3. ขั้นตอนการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการคัดเลือกแบบสอบถามแล้ว ดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูลดังนี้

3.1 การลงรหัส เมื่อได้ข้อมูล จะทำการตรวจสอบแยกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์อีกครั้ง พร้อมทั้งสร้างคู่มือการลงรหัส (Coding Form)

3.2 การเก็บข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องของการเก็บข้อมูล จากข้อมูลที่ได้ลงไว้แล้วในเครื่องคอมพิวเตอร์

3.4 ดำเนินการประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอสพีเอสเอส สำหรับโปรแกรมวินโดวส์ เวอร์ชัน 11.0 (Statistical Package for The Social Sciences for Windows /SPSS version 11.0) และโปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล เวอร์ชัน 8.30 (Lisrel 8.30) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 วิเคราะห์ปัจจัยด้านชีวสังคมและลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

3.4.2 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย ได้แก่ อายุ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การสนับสนุนทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย การรับรู้เกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย และความตั้งใจมีพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

3.4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในข้อ 3.4.2 กับพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัย โดยวิธีวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

3.4.4 ตรวจสอบโมเดลหรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยด้วยการวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path coefficient) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบด้วยค่าต่างๆ ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537)

ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) ทดสอบสมมุติฐานว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสูงมากแสดงว่า แสดงว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าต่ำยิ่งใกล้ศูนย์มาก แสดงว่าโมเดลมีความถ่วงถ่วงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดระดับความถ่วงถ่วง (Goodness-of-Fit Index หรือ GFI) เป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความถ่วงถ่วงจากโมเดลก่อนปรับและหลังปรับโมเดล มีค่าระหว่าง 0-1 ยิ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความถ่วงถ่วงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดความถ่วงถ่วงที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index หรือ AGFI) เป็นการนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ มีค่าระหว่าง 0-1 ยิ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความถ่วงถ่วงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root mean square error of approximation หรือ RMSEA) ทั้งก่อนปรับและหลังปรับโมเดลถ้ามีค่าใกล้ศูนย์แสดงว่าโมเดลมีความถ่วงถ่วง

ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (Critical number หรือ CN) ถ้ามีค่าเกิน 300 แสดงว่าโมเดลมีความถ่วงถ่วง

Q - Plot เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ ถ้าได้กราฟมีความชันมากกว่าเส้นแท่งมุม แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องถ่วงถ่วงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีดัดแปลงโมเดล (Model modification indices) เป็นค่าที่มีประโยชน์ในการปรับโมเดลเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัว มีค่าเท่ากับไคสแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นอิสระ ค่านี้เป็นค่าที่แสดงให้ทราบว่าเมื่อเพิ่มหรือลดเส้นทางใดเส้นทางหนึ่งจะทำให้โมเดลมีความถ่วงถ่วงเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร